

Forfatter: Rosenørn-Lehn, Otto Ditlev

Titel: BREV TIL: Ministerrådet FRA: Rosenørn-Lehn, Otto Ditlev (1874-12-05)

Citation: Rosenørn-Lehn, Otto Ditlev: "BREV TIL: Ministerrådet FRA: Rosenørn-Lehn, Otto Ditlev (1874-12-05)", i *Det nordslesvigske Spørgsmaal, 1864-1879 - aktstykker og breve til belysning af den danske regerings politik (3. bind)*, Henrik Koppels, s. 336.
Onlineudgave fra Danmarks Breve: <https://tekster.kb.dk/text/letters-001825006-003-shoot-L0018250060030219.pdf> (tilgået 22. juli 2024)

Anvendt udgave: Det nordslesvigske Spørgsmaal, 1864-1879 - aktstykker og breve til belysning af den danske regerings politik (3. bind)

Ophavsret: Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs Public Domain-erklæringen](#)

Udenrigsministerens Betænkning til Ministerraadet 5. December 1874 i Anledning af Krigsministerens Forslag: »At Danmark skulde erklære sig neutral.«

Det følger af sig selv at Danmarks Erklæring om i alle Tilfælde at ville bevare Neutralitet, kun har meget lidet at betyde, naar ikke alle de andre Magter udtrykkelig anerkjende og garantere den. Spørgsmaalet er altsaa det, hvorvidt man kan vente at en Begjæring herom, stillet af den danske Regering, for Tiden har nogensomhelst Udsigt til at blive opfyldt.

Formen for en saadan Forhandling maatte formeentligen s. 337 være den, at den kgl. Regering tilstillede alle europæiske Magter (og vel ogsaa de nordamerikanske Fristater) en Note, hvori denne Begjæring formuleredes, og forsaavidt der da maatte modtages saadanne Svar, at der kunde næres Haab om at Sagen lod sig føre videre, vilde det vistnok være nødvendigt at en europæisk Congres samledes for at bringe denne Ordning i Form. Paa ethvert af disse naturlige Stadier for Sagens Giennemførelse stiller der sig nu væsentlige Vanskeligheder.

1. Forinden den kgl. Regering vilde kunne rette den ovenomtalte Opfordring til de andre Regeringer, maatte det vistnok være nødvendigt at have modtaget Rigsdagens Bemyndigelse dertil, da et saadant Skridt i høieste Grad maatte ansees for at berøre Rigets »statsretlige Forhold«, (Grl. Art. 18) og det vilde med Rette kunne siges at Rigsdagen ikke var tilstrækkelig fri i sin Beslutning, naar Sagen først forelagdes den i Form af en Traktat, som var undertegnet af alle Magter og som det nu var Spørgsmaal for Rigsdagen om at omstøde ved at nægte den forfatningsmæssige Ratifikation. —

2. Det er dernæst mere end tvivlsomt om de andre Magter nu skulde være villige til at anerkjende Dmk.s Neutralitet, thi det er kun altfor vist at en saadan Ordning kan ansees for alene at yde den danske Stat Fordele, ved at gjøre den folkeretlig hellig og uantastelig, medens den Sikkerhed, som andre Stater opnaaede for at de ikke behøvede at frygte for Angreb fra dansk Side, ikke vilde blive anslaaet synderlig høit. Vistnok lader der sig anføre et Par andre Stater, om hvilke det Samme, om end i betydelig mindre Grad end om Danmark, lod sig anføre og som dog ere blevne erklærede for neutrale af Europa. Men foruden at Belgiens og Schweitz's Neutralitet stammer fra en Tid, som var meget forskjellig fra den nærværende, maa det ogsaa bemærkes at begge disse Staters geographiske Beliggenhed stillede Spørgsmaalet om deres Neutralisation ganske anderledes end Tilfældet er m. H. t. Dmk. Begge disse Lande ere omgivne s. 338 af Stormagter, som alle kunde være fristede til under givne Omstændigheder at gjøre sig til Herrer over dem, og enhver af disse Stormagter mistede vel altsaa ved Neutralisationen Udsigten til selv at udvide sig paa det neutraliserede Lands Bekostning men vandt til Giengjæld Sikkerhed for at heller ingen af Landets andre Naboer bemægtigede sig det, paa samme Tid som alle de paagiældende Magter maatte erkjende det for at være af yderste Vigtighed baade for Vedligeholdelsen af deres indbyrdes venskabelige Forhold og for deres gjensidige Sikkerhed i Tilfælde af Krig, at et neutraliseret Land adskilte dem. Men ganske anderledes forholder det sig med Danmark. Andre Stormagter, navnlig England og Rusland, maae vistnok føle en væsentlig Interesse for at Danm. bestaaer som uafhængig Stat men ingen af dem opgiver nogen Chance ved at anerkjende Danm.s Neutralisation, saa sandt som ingen af dem nogensinde kunde tænke paa Muligheden af selv at bemægtige sig Landet. Denne Mulighed ligger derimod desto nærmere for Tydskland, og Neutralisationen vilde altsaa udelukkende og udtrykkelig være rettet imod denne Stat. Det er nu meget vanskeligt at angive, hvad der skulde kunne bevæge Tydskland til frivilligt at sætte en Grændse for sin Udvidelse imod Nord og til at forpligte sig selv til under alle Omstændigheder at respektere Danm.s Neutralitet og at godkjende hele Europas Intervention i fornødent Fald — og om en Tvang, som de øvrige Magter skulde udøve mod Tydskland for at bringe dette Land til at paatage sig en saadan Forpligtelse kan der selvfølgelig ikke være Tale. Neppe vilde engang Rusland eller England føle sig synderlig tilbøielige til at rette et simpelt Spørgsmaal derom til Keiser Vilhelms Regering, overbeviste om at dette allerede vilde blive betragtet som en Fornærmelse.

22

3. Men endelig tør det vel antages at Øieblikket vilde fra alle Sider ansees for at være meget slet valgt til at de europæiske Magter sammentraadte i en Congres for at beskjæftige s. 339 sig med et stort politisk Spørgsmaal. Efter den første Napoleons Fald da hele Europa skulde reorganiseres og da alle Magterne følte sig som Allierede og Venner, kunde Wienercongressen ordne deslige Forhold, men nu synes alle Betingelserne for et saadant fælles Værk at mangle.

Vi have hidtil kun beskjæftiget os med den ene Side af Spørgsmaalet, nemlig dets Udførlighed, men der er en anden Side, der ikke mindre trænger til nærmere at belyses, nemlig Neutralisationens Følger og i denne Henseende stiller der sig mange og meget vægtige Betænkeligheder.

Kun i Forbigaaende skal vi gjøre opmærksom paa hvor tungt det maa falde en gammel Stat, der dog har spillet en vis Rolle i Verden, at frasige sig al Ret til at deeltage i Europas politiske Liv og hvor piinligt det vil være, hvert Øieblik at blive erindret om at Neutraliteten medfører meget vidtgaaende Pligter ikke alene i Krig men ogsaa i Fred, idet de andre Stater ikke ville undlade at paastaae at da Danm. har ophørt at kunne drages til Ansvar for sine Handlinger paa sædvanlig folkeretlig Maade, maa det ogsaa være forpligtet til at

afholde sig fra Alt, hvorved de kunne ansee sig for brøstholdne. *) Ligesaa lidet skulle vi videre fremhæve at en saadan Stilling for et Land, hvorved det ligesom staaer udenfor det alm. politiske Liv i Europa, s. 340 meget let medfører en betænkelig Mangel paa Blik hos Befolkningen for andre end de reent materielle Interesser. Endelig skulle vi her ogsaa kun berøre at for dem, der tænke sig en vis Solidaritet i ydre politisk Henseende imellem Dmk. og de 2 skandinaviske Riger og som antage at Erkjendelsen heraf engang vilde kunne lede til en Defensivalliance mellem de nordiske Stater, vil Dmk.s Neutralisation være ensbetydende med Opgivelsen af enhver saadan Tanke, og selv for dem der ikke tillægge den nogen synderlig Betydning, maa det dog være temmelig indlysende at Dmk.s Neutralisation i mange Henseender vil komme til at udøve en uheldig Indflydelse paa vor Stilling ligeoverfor Sverig og Norge, naar disse bevare deres hidtilværende politiske Stilling med den deraf følgende Selvbestemmelsesret og tilsvarende Ansvarlighed.

22*

Men hvad Udenrigsministeriet derimod maa fremhæve er to Punkter, som ganske særlig fortjene at tages i Betragtning.

Det ene er den Indflydelse, som en Neutralisation meget let kunde komme til at udøve til Skade endog for den Sikkerhed udadtil som dog netop skulde være den væsentlige og saa at sige eneste Fordeel, som vi skulde have af en saadan Ordning.

En Neutralitetstraktat, om den end var undertegnet af hele Verden, vilde dog ikke afgive nogen fuldstændig Sikkerhed for at en Nabomagt ikke under visse Omstændigheder, kunde angribe Riget, og Intet vilde være lettere for den vedk. Stat end at finde et dertil tjenligt Paaskud, om ikke andet saa i alt Fald det at en Besættelse var nødvendig for at sikre Landet imod at den anden krigsførende Magt skulde bemægtige sig det. Baade Belgien og Schweitz, men navnlig den første Stat anseer sig derfor ogsaa nødt til at vedligeholde en meget stærk Armee og at anvende overordentlig betydelige Summer paa Befæstninger. Sammenlignes saaledes den Byrde, som Krigsvæsenet medfører for Belgien, med hvad den ikke-neutrale Nabostat Holland i saa s. 341 Henseende bærer, kan det neppe antages at Neutraliteten viser sig at give den første Stat nogen Lettelse. Det er meget mere ved Neutralitetstraktaten bleven det paagiældende Land en folkeretlig Pligt at ruste sig, medens det hidtil kun var en national, thi en saadan Traktat gaaer ingenlunde ud paa at de andre Magter velvilligt overtage sig at forsvare Landet, saa at det roligt kan lægge Hænderne i Skjød, men Traktaten er tvertimod en alm. Anerkjendelse af at Landets Uafhængighed er af Vigtighed for hele Europa, og love alle Magter af den Aarsag at beskytte denne Uafhængighed, paatager til Giengæld Landet selv sig den Pligt at bidrage Alt hvad der staaer i dets Magt, til at dette Resultat kan sikkes, og undlades det, ville de andre Magter ikke alene faktisk blive satte ude af Stand til at intervenere itide for at beskytte det, men de kunne ogsaa med fuld Ret ansee sig for løste fra enhver Forpligtelse ligeoverfor den paagiældende Stat naar den selv forsømmer at gjøre hvad der paahviler den. Saaledes er altsaa Forholdet langt fra at lette den neutrale Stat Byrderne, som et kraftigt Forsvarsvæsen udkræver, tvertimod det, at der paahviler den en traktatmæssig Forpligtelse til af yderste Evne at sørge for sin Sikkerhed. Men er Regjeringen ¹⁾ nu ogsaa vis paa at man ²⁾ vil indsee det? Er der ikke meget snarere Grund til at befrygte, at ligesom en Neutralisation af Riget i det Hele vilde have den uheldige Virkning at man her i Landet for en stor Deel ³⁾ fra nu af troede sig fritaget for at tage nogetsomhelst Hensyn til Udlandet og dets Opfatning af herværende Forhold, saaledes vilde ⁴⁾ maaskee ogsaa Mange ⁵⁾ mene at nu maatte man s. 342 kunne afskaffe eller idetmindste betydeligt indskrænke Armee og Flaade? Virkningerne af en saadan Opfatning vilde, som det let sees, kunne strække sig langt udover Spørgsmaalet om vor ydre Sikkerhed og udsætte vore indre Forhold for den største Fare.

Det andet Punkt, som ligeledes særlig maa fremhæves, er Spørgsmaalet om Nordslesvig. Hvis Dmk. tog Initiativet til en Neutralisation vilde dette sikkert betragtes som en Renonciation paa Pragerfredens Løvte, og var Neutraliteten engang anerkjendt, vilde Ingen i Verden længere interessere sig for Tilbagegivelsen af det danske Slesvig. Vi maatte altsaa strax forbinde Fordringen om Opfyldelsen af Art. V med Forslaget om Dmk.s Neutralisation, men er der nogensomhelst Grund til at troe at Øieblikket nu skulde være gunstigt til at opnaae en heldig Løsning af det slesvigske Spørgsmaal? Hvis man altsaa ikke er beredt paa for bestandig at opgive enhver Tanke om Tilbagegivelsen af Nordslesvig, maa Spørgsmaalet om Neutralisation i alt Fald udskydes indtil Omstændighederne kunde stille sig saaledes at Opfyldelsen af Art. V lod sig bringe frem med nogenlunde Udsigt til en gunstig Løsning. Naar det skeete vilde Neutralitetsideen kunne fremtræde som en Indrømmelse fra dansk Side og som Svar paa den oftere fra tysk Side fremkomne Indvending mod Tilbagegivelsen af Als og Dybbøl, at man nemlig ikke turde overlade disse faste Stillinger i en Magts Hænder, som i Tilfælde af Krig let kunde slutte sig til Tydskl.s Fjender. —

Sammenfattes disse forskellige Betragtninger maa Udenrigsministeriet derfor erklære som sin bestemte Overbevisning at

1. en Neutralisation af Dmk. for Tiden neppe vilde kunne opnaaes,
2. den vilde, uden nærmere Cauteler og i den Form, hvorunder den nu tænkes og vistnok alene kan tænkes, virke skadeligt og maaskee fordærveligt, og

s. 3433. den vilde være eensbetydende med Opgivelsen af Nordslesvig.

Men dermed er det ikke Ministeriets Mening at benægte at denne Tanke jo i sin Tid kan fortjene at optages paany, idet den under visse Forudsætninger og med væsentlige Udvidelser og Modifikationer, som det nu ikke er Øieblikket videre at specificere, vistnok vilde kunne yde overveiende Fordele og maaskee have Udsigt til at trænge igiennem i den europæiske politiske Mening.

Koncept med P. Vedels Haand og Paategning: »Til Hs. Exc. Udenrigsministeren i Anledning af Krigsministerens Forslag om at Danmark skal erklære sig neutral.«, samt Underskriften: »d. 5. Dec. 1874. P. V.« (U. A. Politiske Koncepter III, 1869—86.)